

The background is a light blue color. There are several stylized, fluffy clouds in a darker shade of blue, some with a dotted texture. A string of colorful bunting flags (yellow, green, pink, blue) is draped across the middle of the page. In the bottom right corner, there is an illustration of two people, a woman and a man, kneeling and holding up a globe of the Earth. The woman is wearing a yellow jacket and blue pants, and the man is wearing a yellow jacket and pink pants. The globe shows green continents and blue oceans with small icons of mountains and waves.

fuf
50 år

En exposé

Om 50 år av kunskap, debatt och
engagemang för en
rättvis och hållbar värld
med Föreningen
för utvecklingsfrågor

FUF då och nu...

På 1970-talet stod bistandsfrågor högt på den politiska dagordningen och det fanns ett stort engagemang för att minska klyftan mellan ett fattigt "Syd" och ett rikt "Nord". Denna tudelade uppdelning av världen stämmer inte längre, den geopolitiska kartan har också ritats om, och frågor om gemensamma globala utmaningar har kommit alltmer i förgrunden. Med många års erfarenhet av utvecklingssamarbete gör Rolf Carlman, styrelseordförande i FUF under 6 år och numera styrelseledamot, en exposé över FUF:s utveckling under 50 år. Hur omvärldsförändringarna återspeglats i verksamheten och hur FUF som organisation utvecklats över tid.

Från slutet sällskap till öppen förening

Den 20 januari 1972 höll Svenska sällskapet för utvecklingsfrågor ett konstituerande möte. Deltagare var främst personer som arbetade med bistånds- och utvecklingsfrågor på UD och SIDA samt en del forskare och några politiker. Till styrelseordförande valdes professor Göran Olin. Andra ledande personer under de första åren var bland andra Birgitta Dahl, sedermera minister och talman, Lars Heikensten, sedermera riksbankschef och ordförande i Nobelstiftelsen, Margareta af Ugglas, sedermera utrikesminister, Anders Ljungh, vice VD i Handelsbanken samt Sven Hamrell, chef för Dag Hammarskjöld Foundation.

En första fråga för styrelsen var om det slutna sällskapet skulle bli mer öppet. Som en medlem uttryckte det: "inte bli en trivsam mötesplats för redan etablerade inom biståndsadministration och utvecklingsforskning". I kravet på medlemskap ändrades därför från "eljest kvalificerade" till "visat aktivt intresse för utvecklingsfrågor".

För att markera denna ändring beslutades att namnet på den nu instiftade organisationen skulle vara Föreningen för utvecklingsfrågor (FUF). Medlemsavgiften sattes till 25 kronor. Antalet medlemmar var under första åren några hundra. Med ett mindre stöd från SIDA kunde en sekreterare på deltid knytas till styrelsen. Verksamheten fokuserade på seminarier kring aktuella bistånds- och utvecklingsfrågor.

Utvecklingsfrågorna då

Vid tiden för FUF:s tillkomst stod biståndet högt på den politiska dagordningen. En bred opinion hade under sextioalet mobiliserats för att avsätta en procent av BNI för bistånd, vilket kom att stadfästas av riksdagen 1968. Världen var i stort uppdelad i ett rikt "Nord" och ett fattigt "Syd". Begreppet "u-länder" kom därför att syfta på en bred skara länder vars utvecklingsfrågor ofta kom att diskuteras i generella termer av "u-landsproblem", illustrerat av seminarieämnen som "Nutritionplanering i u-land" och "U-ländernas energiproblem". Men början på en mer diversifierad bild av utvecklingen anses bakom seminariet "U-landsbegreppets sönderfall och dess konsekvenser för svensk biståndspolitik", 1975.

Många före detta kolonier, inte minst i Afrika, hade under årtiondet innan blivit självständiga. I Sydafrika rådde dock Apartheid, Vietnamkriget rasade för fullt, och i de portugisiska kolonierna stred befrielseörelser mot kolonialmakten. I Sverige, liksom många andra länder, kunde solidaritetsörelser samla stora skaror till stöd för befrielsekampen.

Världen var också delad i "Väst" och "Öst" i det så kallade kalla kriget med USA och Sovjetunionen som främsta kontrahenter. Båda sidor sökte på olika vis stärka sina positioner i länderna i "Syd" och i befrielseörelser. Som en reaktion samlades ett stort antal u-länder i den alliansfria rörelsen.

Miljöfrågorna hade fått ökad uppmärksamhet, manifesterat i Romklubbens rapport "Zero Growth", och genom FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972. Dessa händelser var också uttryck för att ett mer globalt perspektiv på utvecklingen började göra sig gällande. På 1970-talet talades det mycket om en "ny ekonomisk världsordning", och 1980 röstade FN:s generalförsamling igenom en resolution med drastiska krav på förändringar av den rådande ordningen. De så kallade utvecklingsländerna skulle få mer att säga till om, världshandeln skulle bli mer rättvis, råvarupriserna stabiliseras och biståndet öka. Det fanns också en debatt utifrån olika utvecklingsteorier, till exempel om u-länder bäst gagnades av en integration i världsekonomin, eller av att avskärma sig och på så sätt gynna utvecklingen av inhemsk produktion.

De skisserade rörelserna vid tiden för FUF:s bildande speglas också i det första decenniets verksamhet. Fram till mitten av 1980-talet bestod den väsentligen i att arrangera seminarier, och att delta i en del konferenser. Ofta med deltagande av prominenta internationella deltagare, svenska politiker och forskare. Några exempel på den förstnämnda kategorin är ledaren för den sydafrikanska befrielse rörelsen ANC, Oliver Tambo, Guinea Bissaus president Louis Cabral, flera ministrar från afrikanska länder, blivande generalsekreteraren i FN, Boutros Boutros Ghali, chefen för UNICEF, James Grant, Juan Somavia, sedermera chef för ILO samt nobelpristagaren i litteratur Wole Soyinka. Bland svenska medverkande återfinns Olof Palme, statsrådet Alva Myrdal, utrikesminister Karin Söder, och LO-ordförande Arne Geijer för att nämna några.

Detta säger något om den relativt framskjutna plats biståndsfrågor, och gapet mellan "Nord" och "Syd", hade i allmän debatt och i politik vid denna tid. Det illustreras också av den uppmärksamhet som den antologi om utvecklingsfrågor, "För utvecklingen framåt", som publicerades till FUF:s 10-årsjubileum 1982. Den genererade till och med en huvudledare i Dagens Nyheter.

...och idag

Idag ser världen i många avseenden annorlunda ut. Uppdelningen i ett "Nord" och "Syd" är mindre relevant. Av de länder som klumpades ihop i begreppet "Syd" är alltså vissa mycket fattiga och några kommit att bli kollapsade stater. Betydligt fler kan dock nu klassas som medelinkomstländer. Några har även kommit att uppfylla kriterierna för att inkluderas bland de rikare länder som ingår i OECD. Inte minst har många länder i Asien, med Kina i spetsen, uppvisat en snabb ekonomisk tillväxt. Men även flera tidigare högt biståndsberoende länder i Afrika har under senare år haft en god ekonomisk utveckling.

Sovjetunionen har kollapsat. Kina har stigit fram som en ekonomisk och militär stormakt. Den tidigare geopolitiska huvudmotsättningen mellan "Öst" och "Väst" har med Sovjetunionens kollaps ersatts av en multipolär geopolitisk uppdelning.

Vikten av en hållbar utveckling har blivit allt tydligare, inte minst behovet av att avvärja hoten mot klimatet och artrikedomen. Sammantaget har utvecklingen inneburit att

gemensamma globala frågor som miljö, klimat och pandemier har fått ökad betydelse. Förskjutningen från fokus på "u-landsutveckling" till alla länders gemensamma ansvar för en hållbar utveckling manifesterades i Agenda 2030.

Vid sidan av det humanitära biståndet har biståndets betydelse för resursöverföring minskat, och fokus har i stället skiftat mot hur det kan vara katalytiskt i förhållande till andra finansiella källor eller fylla gap som de senare inte tillgodoser. I den svenska biståndspolitiken har debatten fokuserat på enprocentmålets vara eller icke-vara. Frågorna om innehållet ägnades länge mindre uppmärksamhet såväl inom politiken som i den allmänna debatten. Under de senaste åren har däremot de grundläggande idéerna om internationell solidaritet, och vikten av bred internationell samverkan och universella uppförandekoder, utmanats av krafter verkande utifrån ett snävt nationellt egenintresse. I Sverige, och på många andra håll i världen.

Allt detta har givetvis påverkat vad U i FUF:s verksamhet kommit att innebära och vilka frågor som tas upp. Globala utmaningar, som klimatförändringar, pandemier, och genomförandet av utvecklingsmålen i Agenda 2030, både i Sverige och utomlands, får ökad uppmärksamhet. Behandlingen av biståndet inrymmer nu också aspekter på dess kopplingar till dessa utmaningar. Andra länder än de som tidigare associerats med begreppet "Syd" uppmärksammas, som Ryssland och Belarus. I seminarier som "Utmaningar för svensk utvecklings- och biståndspolitik" är en av utgångspunkterna snarare den tilltagande skillnaden i utveckling mellan alla de länder som dolts under

etiketten "Syd". Nya frågor, som till exempel migration trafficking, kommer i blickpunkten. Tiden har också kommit för retrospektiva betraktelser som i "Det svenska biståndets historia – 70 år av lärdomar".

Samtidigt återkommer vissa "eviga" frågor, men med andra förtecken, till exempel mänskliga rättigheter och demokrati, kvinnor och barns rättigheter, eller utvecklingen i olika länder som är, eller varit, mottagare av svenskt bistånd.

Från seminarierummen till ett brett forum för kunskaps- och informationsutbyte

Efter det första årens fokus på seminarier startades 1986 en ny verksamhetsgren när FUF började förmedla praktikplatser för studenter. Samma år instiftade också FUF-priset för framstående utvecklingsinsatser.

För att nå utanför kretsen av seminariedeltagare i Stockholm började FUF i mitten av 1970-talet producera en skriftserie baserad på seminarierna. Senare, i början av 1990-talet, togs ytterligare ett publicistiskt steg genom tidningen UtvecklingsNYTT. Den följdes av den digitala Biståndsdebatten som bland annat innehöll en vida läst löpande översikt över artiklar om bistånds- och utvecklingsfrågor i svensk media. Den ersattes i sin tur av nåttidningen Utvecklingsmagasinet och ett Nyhetsbrev. FUF blir också aktivt på sociala media och börjar filma/streama seminarier via YouTube-kanalen fufplay. Från 2013 har FUF varit på plats i Almedalen för bevakning av utvecklingsfrågor samt med egna arrangemang.

Redan i utformningen av de första stadgarna uttrycktes en ambition om en geografisk spridning genom lokalgrupper. En sådan bildas 1978 i Uppsala. Det dröjde dock ytterligare några decennier innan spridningen av verksamheten till övriga landet tog fart. Den tändande gnistan kan spåras till starten av praktikförmedlingen, vilket ledde till ett ökande antal studentmedlemmar. Detta resulterade i sin tur i ett intresse hos studenter vid olika universitetsorter att starta en lokal verksamhet. Grupperna har kommit och gått i takt med genomströmningen av studenter, men flera har under senare år stabiliserats och ökat sitt medlemsantal. För närvarande finns lokalgrupper i anslutning till universitet och högskolor i Göteborg, Jönköping, Lund, Linköping, Stockholm, Uppsala och Växjö.

Det ökande antalet studentmedlemmar har lagt grunden till en gynnsam kombination av kompetensutveckling av unga vuxna parat med en utökad verksamhet genom volontärarbete. Senaste verksamhetsåret var 255 personer, (det stora flertalet studenter) ideellt engagerade i arbetsgrupper för Utvecklingsmagasinet, FUF-korrespondenterna i olika länder, FUF-event, sociala medier, och en bokklubb. I ett mentorskapsprogram kan studenter hitta mentorer bland FUF:s äldre medlemmar. Via nätverket Young Professionals erbjuds personer i början av sitt yrkesliv möjlighet att efter examen utbyta idéer och erfarenheter.

Nyligen har FUF även tagit verksamheten utanför Sveriges gränser. Med stöd av Folke Bernadotteakademien har FUF utvecklat Global Peace Hub som skapar band mellan ungdomar som arbetar för fred i olika delar av världen.

Medlemmarna – FUF blir yngre med åren

Fem år efter bildandet hade FUF nått ett medlemskap om cirka 500 varav många arbetade med bistånds- och utvecklingsfrågor inom SIDA, UD eller universiteten. Antalet och sammansättningen ändrades inte väsentligen under många år. En förändring skedde med tillkomsten av verksamheter som vände sig till studenter vid högskolor och universitet. I mitten av 1990-talet utgjorde för första gången studenter hälften av antalet medlemmar.

Antalet studentmedlemmar har fortsatt öka så att det totala antalet medlemmar de senaste åren ökat till strax under 1500, varav drygt två tredjedelar är studenter. Blandningen av studenter och äldre medlemmar, ofta med gedigen yrkesbakgrund i bistånds- och utvecklingsfrågor, har varit till gagn för verksamheten. Det har bland annat varit grunden för det tidigare nämnda mentorskapsprogrammet samt borgat för att bredare perspektiv och intressen kommer till uttryck i FUF:s olika aktiviteter. Frivilliginsatser från många studenter, men även andra medlemmar, möjliggör också att FUF:s få anställda kan driva en verksamhet av en betydligt större omfattning än vad annars vore möjligt.

Ett tecken i tiden är den stora andelen kvinnor bland de aktiva studentmedlemmar. Det speglar den trend i skillnader mellan vilka frågor som engagerar unga kvinnor respektive unga män. FUF söker på olika vis bidra till en mer jämn könsfördelning, och även mångfald i nyrekryteringen av medlemmar, och hos den publik som verksamheten vänder sig till.

Resurserna - pengar och engagemang

Några år efter starten hade FUF en total budget om 70 000 kronor, varav merparten, ca 60 000 kronor, via stöd från SIDA. I dagens penningvärde motsvarar det en budget om cirka 350 000 kronor. Senaste verksamhetsåret var budgeten drygt 14 gånger så stor, eller strax under 5 000 000 kronor. Merparten via biståndsmedel från Sida, ForumCiv och Folke Bernadotteakademien. Denna ökning har varit möjlig genom att FUF uppvisat goda resultat i de aktiviteter som fått stöd, och succesivt utvecklat nya typer av aktiviteter, vilket sammantaget lagt grund för finansiella tillskott.

Det har dock inte rört sig om ett kontinuerligt stigande stöd. Som många mindre civilsamhällsorganisationer har FUF fått känna på hur kombinationen av kortsiktiga stöd och ändrade givarpreferenser snabbt kan framkalla ebb i kassan. Några gånger har verksamheten därför hotats av nedläggning.

En viktig resurs, vid sidan av finansiellt stöd från givare, är det ovan nämnda omfattande frivilligarbete som görs av FUF:s många aktiva medlemmar. Utan det engagemanget hade det varken varit möjligt att genomföra den utveckling av verksamheten som kunnat attrahera en ökad extern finansiering eller ta FUF ur svackor i det finansiella stödet.

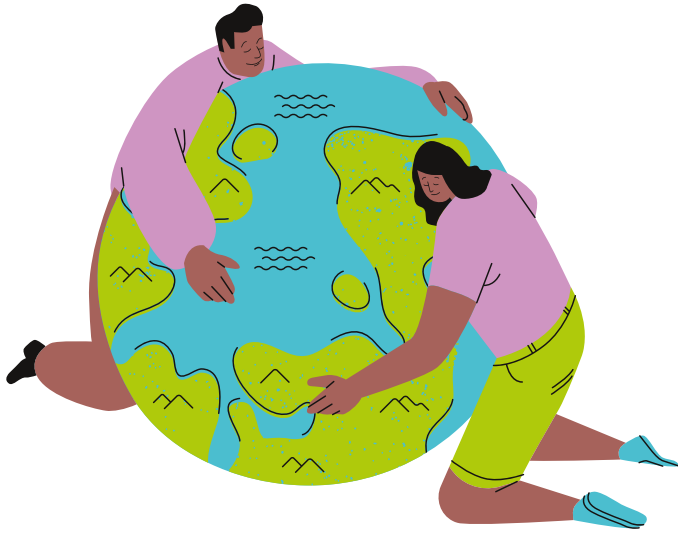
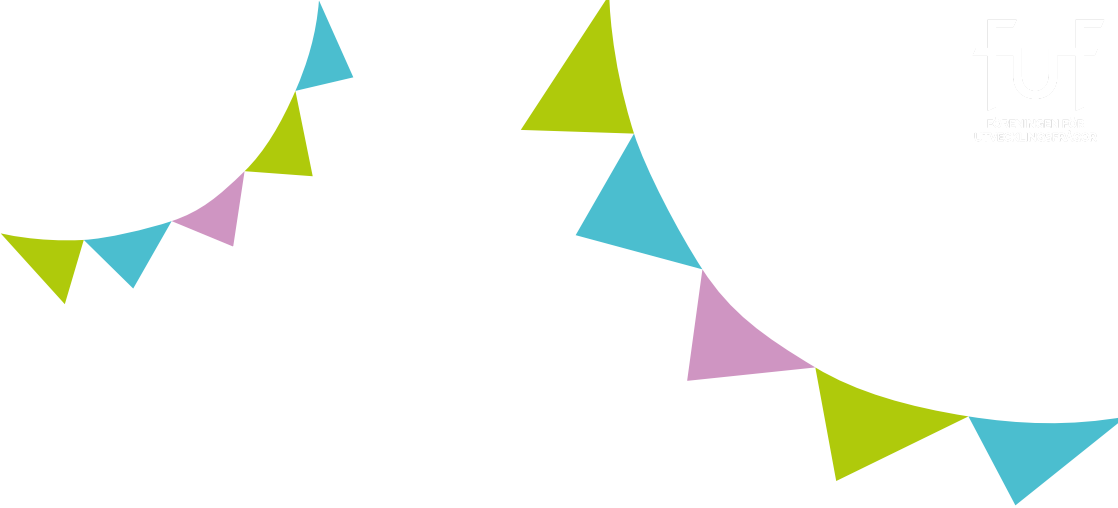
Den röda tråden under 50 år av förändring

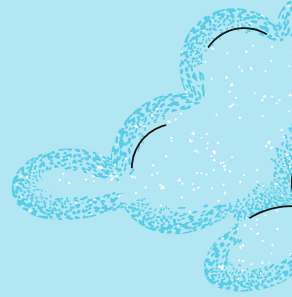
Vad som har varit de dominerande utvecklingsfrågorna, och vad U:et i FUF därmed kommit innebära för verksamheten, har skiftat under FUF:s 50-åriga liv. Så även verksamhetens omfattning och aktiviteter. Några saker har dock i allt väsentligt varit desamma och viktiga för att FUF, femtio år efter födelsen, är en vital organisation.

En sak har varit att FUF värnat om sin roll som en politiskt och religiöst obunden organisation med en värdegrund som betonar alla människors lika värde och vikten av internationell solidaritet och samarbete. Det har varit en förutsättning för att trovärdigt kunna axla rollen som ett forum för debatt och kunskapsutveckling om utvecklingsfrågor. Detta i kombination med de många engagerade medlemmarna, varav många med stor erfarenhet och kunskap om utvecklingsarbete, har också gjort FUF till en attraktiv samarbetspart.

Vilka frågor som kommer att ligga i fokus för tolkningen av U i FUF kommer fortsatt att variera. Så länge FUF kan värna sitt oberoende, och fortsatt kunna attrahera engagerade och kunniga medlemmar, så kan föreningen se framtiden an med tillförsikt.

Rolf Carlman,
Styrelseledamot i FUF
Oktober 2022

fuf

FÖRENINGEN FÖR
UTVECKLINGSFRÅGOR

